Lapsiasiavaltuutetun lausunto hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työsopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Viite: Sosiaali- ja terveysvaliokunta perjantai 22.10.2021 klo 09.45 / HE 129/2021 vp / Asiantuntijapyyntö

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59 ja 60/1991, LOS), joka on lailla voimaan saatettu ihmisoikeussopimus. Sopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita. Lapsiasiavaltuutettu arvioi hallituksen esitystä yleissopimuksen näkökulmasta.

Hallituksen esityksen keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan toteutettavaksi pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukainen perhevapaauudistus. Muutoksilla pyritään edistämään miesten ja naisten tasa-arvoa työelämässä ja helpottamaan työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista.

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi sairausvakuutuslain mukainen vanhempainpäivärahajärjestelmä kokonaan ja lisäksi ehdotetaan muutettavaksi useita asiaan liittyviä säädöksiä. Lisäksi esityksellä pantaisiin täytäntöön 20 päivänä kesäkuuta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1158 vanhempien ja omaistaan hoitavien työ- ja yksityiselämän tasapainottamisesta ja neuvoston direktiivin 2010/18/EU kumoamisesta (työelämän tasapaino-direktiivi).

Yhteenveto lapsiasiavaltuutetun kannanotoista

- Perhevapaauudistus on tärkeä edistysaskel, jonka tarkoituksena on lisätä naisten ja miesten tasa-arvoa ja helpottaa työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista. Lapsiasiavaltuutettu pitää tärkeänä, että yhteiskunta tunnistaa ja tunnustaa tarpeen turvata perheille oikeuden valinnanvapauteen ja oikeuden itse määritellä heille parhaiten sopiva tapa hoitaa ja kasvattaa lapsia.

- Lapsiasiavaltuutettu pitää hyvänä, että vanhempainrahapäivien käyttämisestä tulisi joustavampaa. Joustavuus tukee lapsen oikeutta kasvaa ja kehittyä yksilöllisten val-

miuksiensa mukaisesti ja tukee perheiden mahdollisuuksia tehdä ratkaisuja omista tarpeistaan lähtien ja lapsen edun ensisijaisuuden huomioon ottaen.

- Vanhempainrahapäivien kiintiöiminen molemmille vanhemmille todennäköisesti edistää niiden tasaisempaa jakaantumista vanhempien kesken, mutta valittuun ratkaisuun liittyy kuitenkin edelleen piirteitä, jotka voivat johtaa erityisesti haavoittuvimmassa asemassa olevien lasten oikeuksien vaarantumiseen.

- Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että tasa-arvoisemman vanhemmuuden tavoittamiseksi tarvitaan lakimuutosten lisäksi laajaa asennemuutosta niin työelämässä kuin koko yhteiskunnassa ja muun muassa tosiasiallisia toimia naisten tehokkaammaksi työllistämiseksi ja sukupuolten välisten palkkaerojen pienentämiseksi.

- Esityksessä ei ole riittävästi huomioitu imetystä koskevia erityiskysymyksiä. Imetystä koskevan työaikalainsäädännön puuttuminen ei tue kansallisen imetyksen edistämisen toimintaohjelman tavoitteita, Maailman terveysjärjestön (WHO) suosituksia eikä YK:n lapsen oikeuksien komitean tavoitetta rintaruokinnan edistämisestä.

Lapsiasiavaltuutetun kannanotot

Yleistä

Perhevapaauudistus on tärkeä edistysaskel, jonka tarkoituksena on lisätä naisten ja miesten tasa-arvoa ja helpottaa työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista. Hallituksen esityksen tavoitteiksi on määritelty vanhempainvapaiden ja hoitovastuun jakautuminen nykyistä tasaisemmin molempien vanhempien kesken, erilaisten perhemuotojen tasa-arvoisempi kohtelu vanhempainpäivärahajärjestelmässä ja järjestelmän joustavuuden lisääminen huomioiden perheiden erilaiset tarpeet vapaiden ja päivärahojen käytössä. Näiden toteutumisen arvioidaan edistävän myös lasten ja perheiden hyvinvointia. Lapsiasiavaltuutettu pitää tärkeänä, että yhteiskunta tunnistaa ja tunnustaa tarpeen turvata perheille oikeuden valinnanvapauteen ja oikeuden itse määritellä heille parhaiten sopiva tapa hoitaa ja kasvattaa lapsia.

Lähtökohtaisesti perhevapaauudistus tukee varsin hyvin YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisia, sekä huoltajien että valtion velvollisuuksia edistää lasten oikeuksia ja hyvinvointia varhaislapsuudessa. Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan ensisijainen ja yhteinen vastuu

lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä on lapsen vanhemmilla (18 artikla 1. kohta). Tässä tehtävässä vanhempien on toimittava lapsen edun mukaisesti. Sopimusvaltiot ovat sitoutuneet myös auttamaan ja tukemaan vanhempia heidän hoitaessaan lastenkasvatustehtäväänsä (18 artikla 2. kohta) ja erilaisin toimin takaamaan, että työssäkäyvien vanhempien lapsilla on oikeus hyödyntää heille tarkoitettuja lastenhoitopalveluita (18 artikla 3. kohta).

Lapsen oikeuksien sopimuksen 3 artiklan 1 kohdan mukaan kaikissa toimissa ja päätöksenteossa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Artiklan toisen kohdan mukaan sopimusvaltio on sitoutunut takaamaan lapselle hänen hyvinvoinnilleen välttämättömän suojelun ja huolenpidon ottaen huomioon hänen vanhempiensa, laillisten huoltajiensa tai muiden hänestä oikeudellisessa vastuussa olevien henkilöiden oikeudet ja velvollisuudet. Lapsia on kohdeltava kaikissa tilanteissa syrjimättömästi (2 artikla), heillä tulee olla oikeus kehittymisen täysimääräisiin edellytyksiin (6 artikla) ja heidän mielipiteensä on selvitettävä aina heitä koskevissa asioissa ja heidän näkemyksensä on otettava huomioon iän ja kehitystason mukaisesti (12 artikla).

Lapsen oikeuksien sopimuksen 24 artiklassa taataan lapselle oikeus parhaaseen mahdolliseen terveydentilaan. Sopimusvaltiot ovat sitoutuneet ryhtymään asianmukaisiin toimiin muun muassa varmistaakseen, että kaikki yhteiskunnan toimijat, erityisesti vanhemmat ja lapset, saavat tietoa ja opetusta ja, että heitä tuetaan käyttämään saamiaan perustietoja lapsen terveydestä ja ravinnosta sekä rintaruokinnan eduista. YK:n lapsen oikeuksien komitea kehottaa valtioita sisällyttämään lapsen oikeutta terveyteen koskevat kansainvälisesti hyväksytyt standardit kansallisiin lakeihinsa ja panemaan ne täytäntöön. Valtioiden tulisi myös ryhtyä erityistoimiin kannustaakseen yhteisöjä ja työnantajia tarjoamaan äideille sekä tukea raskauden ja rintaruokintajakson aikana että käytännöllisiä ja edullisia lastenhoitopalveluja. Lisäksi komitea katsoo, että valtion tulisi taata Kansainvälisen työjärjestön ILO:n äitiyssuojelusopimuksen (muutettu, 1952) uudistamista koskevan yleissopimuksen nro 183 (2000) noudattaminen.[1]

Lapsen oikeuksien sopimuksen 26 artiklan mukaan jokaisella lapsella on myös oikeus sosiaaliturvaan. Etuuksia myönnettäessä on otettava huomioon lapsen ja hänen elatuksestaan vastuussa olevien varallisuus ja olosuhteet. Sopimuksen 27 artiklan mukaan lapsella on myös oikeus ruumiillisen, hengellisen, moraalisen ja sosiaalisen kehityksensä kannalta riittävään elintasoon. Vastuu lapsen kehityksen kannalta välttämättömien elinolosuhteiden turvaami-

sesta on ensisijaisesti lapsen huoltajilla, ja sopimusvaltiot ovat sitoutuneet tukemaan huoltajia myös tämän oikeuden toteuttamisessa.

Edellä mainittu sääntely (ja kokonaisuudessaan lapsen oikeuksien sopimuksen soveltaminen) tarkoittaa tämän esityksen kontekstissa sitä, että tehtäessä lasten hoitoon ja hoitojärjestelmään liittyviä ratkaisuja, jokaisen säännöksen sekä lakimuutosten kokonaisuuden osalta on kyettävä osoittamaan ja varmistamaan, että valitut ratkaisut ovat muutosten kohteena olevien yksittäisten lasten/lapsiryhmien edun mukaisia ja tukevat parhaalla mahdollisella tavalla lapsen oikeuksia.

Kannanotot hallituksen esityksen ehdotuksiin

Vanhempainrahapäivät

Hallituksen esityksellä on tarkoitus muuttaa vanhempainrahajärjestelmän kokonaisuudessaan. Jatkossa vanhempainpäivärahoja olisivat erityisraskausraha, raskausraha ja vanhempainraha. Vanhempainrahaa maksettaisiin pääsääntöisesti yhden lapsen perusteella yhteensä 320 arkipäivältä. Jos lapsella olisi kaksi vanhempainrahaan oikeutettua vanhempaa, olisi molemmilla vanhemmilla oikeus käyttää puolet vanhempainrahapäivistä eli 160 vanhempainrahapäivää. Vanhempi voisi luovuttaa omasta vanhempainrahakiintiöstään enintään 63 vanhempainrahapäivää toisen vanhemman tai puolisonsa käytettäväksi. Vanhempainrahaa voisi käyttää haluaminaan ajankohtina siihen saakka, kunnes lapsi täyttää kaksi vuotta tai adoptiolapsen hoitoon ottamisesta on kulunut kaksi vuotta. Vanhempien vanhempainrahaoikeus määräytyisi pääsääntöisesti samoin perustein riippumatta perhemuodosta. Raskaana olevalle vakuutetulle maksettaisiin ennen vanhempainrahaoikeuden alkua raskausrahaa enintään 40 arkipäivältä.

Uudessa vanhempainpäivärahajärjestelmässä vanhempainrahapäiviä olisi lasta kohden käytössä yhtä paljon riippumatta vanhempien sukupuolesta tai siitä, onko kyseessä biologinen vai adoptiolapsi. Vanhempainrahapäiviä olisi yhtä paljon riippumatta siitä, onko lapsella yksi vanhempainrahaan oikeutettu vanhempi vai kaksi vanhempaa. Vanhempainrahakauden pituudella, mahdollisuudella jaksottaa sen käyttöä ja vanhempainrahapäivien tosiasiallisella hyödyntämisellä on osaltaan suora vaikutus siihen, missä vaiheessa lapsi siirtyy varhaiskasvatukseen ja missä määrin hän ennen kahden vuoden ikää palvelua käyttää.

Lapsiasiavaltuutettu pitää hyvänä, että vanhempainrahapäivien käyttämisestä tulisi joustavampaa.

Joustavuus tukee lapsen oikeutta kasvaa ja kehittyä yksilöllisten valmiuksiensa mukaisesti. Valittuun ratkaisuun liittyy kuitenkin edelleen piirteitä, jotka voivat johtaa erityisesti haavoittuvimmassa asemassa olevien lasten oikeuksien vaarantumiseen. Uudistuksen taustaajatuksena on, että kaikki vanhemmat haluavat ja tosiasiallisesti voisivat hyödyntää mahdollisuutta järjestellä joustavasti vanhempainrahapäivien käyttöä.

Vanhempainrahapäivien kiintiöiminen molemmille vanhemmille todennäköisesti edistää niiden tasaisempaa jakaantumista vanhempien kesken ja toisaalta mahdollisuus siirtää osa kiintiöstä toiselle vanhemmalle varmistaa sen, että perheet voivat järjestellä lapsen hoidon ja huolenpidon omista tarpeistaan lähtien. Lisäksi on hyvä, että esityksessä on huomioitu yhden vanhemman perheet ja ne perheet, joissa vakavan onnettomuuden tai sairauden, psyykkisen tai fyysisen sairauden tai vamman tai vankeusrangaistuksen perusteella toinen vanhempi on kykenemätön hoitamaan lasta. Osa-aikaista työskentelyä koskevat säännökset sekä vanhempainrahapäivien jaksottamisen mahdollisuus monin eri tavoin luovat lisää joustoa, joka voi kannustaa vanhempia jakamaan vanhempainrahapäiviä entistä tasaisemmin. Toisaalta ne mahdollistavat sen, että vanhemmat voivat tehdä vanhempainrahapäivien käyttöä koskevat päätöksensä entistä useammin lapsen yksilöllisistä tarpeista lähtien, lapsen edun ollessa ensisijainen harkintaperuste.

Suuntaus ja tavoite uudistuksessa on siis hyvä. Edelleen kuitenkin on mahdollista, että vanhempainrahapäiviä käyttää vain toinen vanhempi, yleensä äiti. Todennäköisesti tämä tulee painottumaan perheisiin, joissa vanhempien välisen tasa-arvon toteutumisen kannalta on muutenkin jo haasteita. Myönteistä on, että tältä osin hallituksen esityksessä on huomioitu toisen vanhemman vakavan sairauden tai onnettomuuden, fyysisen tai psyykkisen sairauden tai vamman tai vankilassaolon vaikutukset, mutta kaikilta osin asia ei sillä korjaudu. Hallituksen esityksessä ei käsitellä muita tilanteita, kuten esimerkiksi päihdeongelmien tai perheväkivallan riskin vaikutuksia. Hallituksen esityksessä tuodaan esiin sosiaalihuollon tukipalveluja, joita tällaisissa tilanteissa perheellä on käytettävissään sekä mahdollisuus oheishuoltajan määräämiseen. Niissä kuitenkin on kyse erilaisista yhteiskunnan tarjoamista tukimuodosta. Jos toinen vanhempi jättäisi oman kiintiönsä käyttämättä, äidillä olisi 160 + 63 vanhempainrahapäivää käytettävissä (+ 40 pv raskausraha). Yhdenvertaisuus siten toteutuu suhteessa tähän päivään, mutta ei suhteessa uudistuksen jälkeiseen tilanteeseen.

Varhaiskasvatus

Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että tasa-arvoisemman vanhemmuuden tavoittamiseksi tarvitaan lakimuutosten lisäksi laajaa asennemuutosta niin työelämässä kuin koko yhteiskunnassa ja muun muassa tosiasiallisia toimia naisten tehokkaammaksi työllistämiseksi ja sukupuolten välisten palkkaerojen pienentämiseksi. On myös huolehdittava, että varhaiskasvatuspalvelut tosiasiallisesti vastaavat perheiden tarpeisiin (sekä määrällisesti että laadullisesti) ja uudistuksen mahdollistamiin joustaviin järjestelyihin.

Hallituksen esitys sisältää jo joitain myönteisiä muutoksia, kuten saman varhaiskasvatuspaikan säilyminen tilanteissa, joissa vanhempainvapaapäiviä jaksotetaan sen jälkeen, kun lapsi on aloittanut varhaiskasvatuksessa, ja että poissaolot tällöin olisivat maksuttomia. Joustavuutta lisää myös se, että lapsi voisi aloittaa varhaiskasvatuksessa yhdeksän kuukauden iässä, vaikka käytännössä tätä mahdollisuutta käytettäisiinkin todennäköisesti harvoin. Tämä kuitenkin asettaa velvollisuuden huolehtia siitä, että varhaiskasvatuksessa pystytään huolehtimaan sekä laadullisesti että määrällisesti näin pienten lasten vaativasta hoidosta.

Varhaiskasvatuksen korkea laatu on lapsen hyvinvoinnin, kehittymisen ja turvallisuuden kannalta ensiarvoisen tärkeää. Sen lisäksi varhaiskasvatuksen laadulla vaikutusta siihen, missä vaiheessa ja miten mielellään vanhemmat palaavat työelämään. Sopivan hoitomuodon löytäminen lapselle yhdessä sopivien työolojen kanssa tukee etenkin pienten lasten äitien halukuutta palata töihin.[2] Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (KARVI) varhaiskasvatuksen arviointiraportin mukaan varhaiskasvatuksen pedagogiset tavoitteet kuitenkin toteutuvat osassa varhaiskasvatuksen päiväkoti- ja perhepäivähoitoryhmiä heikosti. Puutteita on havaittu erityisesti alle kolmevuotiaiden pedagogiikassa. Lisäksi taidekasvatuksen, ilmaisun, musiikin, liikunnan, lukutaidon valmiuksia ja monilukutaitoa vahvistavan toiminnan sisällöissä on monin paikoin ollut heikkouksia.[3]

Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että varhaiskasvatuksessa havaittuja laatueroja on pyrittävä kaikin keinoin vähentämään.

Varhaiskasvatuksen laatuongelmat voivat vaikuttaa negatiivisesti vanhempien haluun palata työelämään. Lapsiasiavaltuutettu kiinnittää tässä asiassa kuitenkin ennen kaikkea huomiota siihen, ettei lapsen edun mukaista ole olla heikkolaatuisessa varhaiskasvatuksessa. Lapsen

oikeuksien näkökulmasta laadukas varhaiskasvatus on työ- ja perhe-elämän yhdistämisen perusehto. Siksi sitä on käsiteltävä osana perhevapaauudistusta.

Imetyksen edistäminen osana perhevapaauudistusta

Lapsiasiavaltuutettu kiinnitti jo vuonna 2006 huomiota siihen, ettei silloisen perhevapaauudistusta koskevien valmisteluiden yhteydessä huomioitu imetystä koskevia erityiskysymyksiä.[4] Lapsiasiavaltuutettu toteaa, ettei myöskään tässä hallituksen esityksessä ole riittävästi huomioitu imetystä koskevia erityiskysymyksiä. Esityksessä todetaan (s. 85–86), että *"(s)uomalaisen järjestelmän suhteelliset pitkät äitiys- ja vanhempainvapaat ovat turvanneet mahdollisuuden vauvan imettämiseen suositusten mukaisesti. Valtion ravitsemusneuvottelukunnan lapsiperheiden ruokasuositusten mukaan lapsen pääasiallinen ruoka on rintamaito kuuden kuukauden ikään saakka. Kiinteitä ruokia tulisi tarjota viimeistään kuuden kuukauden iässä. Tämän jälkeen osittaista imetystä suositellaan jatkettavaksi kiinteiden ruokien ohella siihen asti, kun lapsi täyttää vuoden".*

Lapsiasiavaltuutettu pitää käsillä olevan hallituksen esityksen viittausta imetyssuosituksiin riittämättömänä, mutta myös epätäsmällisenä.

Valtion ravitsemusneuvottelukunnan vuoden 2019 suosituksissa todetaan (s. 63), että *"(i)mettämistä suositellaan jatkettavaksi vuoden ikään ja perheen niin halutessa myös pidempään."*[5] Hallituksen esityksessä jätetään täysin huomiotta kansainvälisiin suosituksiin ja tutkimustietoon perustuva Kansallinen imetyksen edistämisen toimintaohjelma 2018–2022, jonka tavoitteena on muun muassa parantaa äitien ja perheiden valmiuksia ja mahdollisuuksia imettää lastaan toivomustensa mukaisesti, pidentää imetyksen ja täysimetyksen kestoa Suomessa Maailman terveysjärjestö WHO:n suositusten tasolle, kaventaa imetyksessä esiintyviä sosioekonomisia eroja, lisätä väestön tietoa imetyksen terveyshyödyistä ja tavoista edistää imetystä, edistää myönteistä suhtautumista imetykseen ja lisätä eri ammattilaisten ja toimijoiden yhteistyötä imetyksen edistämiseksi. Myös toimintaohjelmassa lapsen rintaruokintaa suositellaan jatkettavaksi *ainakin* yhden vuoden ikään ja perheen niin halutessa pidempään.[6]

Hallituksen esityksessä jätetään niin ikään kokonaan huomiotta imetystä koskevat kansainväliset suositukset, joiden noudattamista edellä mainitulla kansallisella toimintaohjelmalla tavoitellaan. Näitä ovat muun muassa WHO:n imetystä koskevat suositukset (imetyksen jatkaminen 2 vuoden ikään asti) sekä ILO:n äitiyssuojelusopimuksen uudistamista koskevan

yleissopimuksen nro 183 (2000) määräykset. Myös YK:n lapsen oikeuksien komitean esittämät käsitykset, joita käsitellään yleiskommentissa nro 15, tukevat mainittuja suosituksia. Komitean mukaan imeväisikäisten lasten yksinomaista rintaruokintaa kuuden kuukauden ikään asti tulisi suojella ja edistää, ja rintaruokintaa tulisi jatkaa sopivan täydentävän ravinnon rinnalla kahden vuoden ikään asti tämän ollessa mahdollista. Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että näin merkittävien tahojen suosituksia ja määräyksiä ei tulisi jättää huomiotta uudistuksessa, joka vaikuttaa suoraan lasten rintaruokintaan.

Rintaruokinnan osalta esityksessä edelleen todetaan, että uudistuksen tavoitteet isien vapaiden lisäämisestä ja tasa-arvoisesta vanhemmuudesta osaltaan tukevat myös äidin imetystä ja sen jatkumista mahdollisimman pitkään. Toisaalta hallituksen esityksellä edistetään joustavuutta vanhempainrahapäivien käytölle, joka voi jossain tilanteissa johtaa siihen, että lapsi siirtyy jo ennen vuoden ikää pääasiallisesti ei-imettävän huoltajan hoitoon tai varhaiskasvatuksen piiriin. Tämä voi tosiasiallisesti vähentää imetyksen jatkamista suositusten mukaisesti ja lähettää samalla rintaruokinnan merkitystä vähättelevän signaalin.

Suomi ei ole ratifioinut ILO:n äitiyssuojelun uudistamista koskevaa yleissopimusta n:o 183, joka velvoittaa takaamaan naiselle oikeuden yhteen tai useampaan päivittäiseen imetystaukoon tai päivittäiseen työajan lyhennykseen lapsen imettämiseksi. Imetystauot ja työajan lyhennys laskettaisiin työajaksi ja niistä maksettaisiin sen mukaan. Sitä ei ole nähty tarpeelliseksi vanhempainvapaiden pituudesta ja työajan lyhentämismahdollisuudesta johtuen. Lapsiasiavaltuutettu pitää tätä hyvin ongelmallisena. Kuten edellä todetaan, YK:n lapsen oikeuksien komitea on yleiskommentissa nro 15 edellyttänyt, että sopimusvaltiot takaavat ko. ILO:n äitiyssuojelun uudistamista koskevan yleissopimuksen n:o 183 noudattamisen. Suomessa imetystä koskevan työaikalainsäädännön puuttuminen vaikeuttaa lasten oikeutta parhaaseen ravintoon, eikä se tue kansallisen imetyksen edistämisen toimintaohjelman tavoitteiden, WHO:n suositusten, eikä YK:n lapsen oikeuksien komitean rintaruokinnan edistämistä koskevien tavoitteiden saavuttamista.

Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että imetyksen jatkumista tulisi Suomessa tukea entistä tehokkaammin ja edistää kansainvälisten suositusten mukaisten ja kansainväliseen tutkimusnäyttöön perustuvien kansallisen imetyksen edistämisen toimintaohjelman tavoitteita.

Hallituksen esityksessä todetaan, että isän vapaiden pitäminen, osallistuminen lapsen hoitoon ja kodin tehtäviin sinänsä voivat tukea imetystä. Tilanne olisi kuitenkin vielä

parempi, jos työlainsäädäntö mahdollistaisi esimerkiksi imetystauot. Tämä voisi entisestään kannustaa vanhempia jakamaan vanhempainrahapäiviä tasaisemmin ja joustavammin sekä myös imettävää vanhempaa hakeutumaan nopeammin työelämään. Oikeutta imetystaukoihin voidaan pitää tasa-arvoisena suhtautumisena lapsen imettämisen ja työssäkäynnin (tai opintojen) yhdistämiseen.[7]

Jyväskylässä 20.10.2021

Elina Pekkarinen
Lapsiasiavaltuutettu

Merike Helander
Lakimies

---

[1] YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 15 (2013) lapsen oikeudesta nauttia parhaasta mahdollisesta terveydentilasta (24 artikla) CRC/C/GC/15, kohta 44.

[2] Sanna Moilanen, Eija Räikkönen & Maarit Alasuutari (2019) *Sopivat työajat ja lastenhoitoratkaisut voivat helpottaa työn ja perheen yhteensovittamista pienten lasten äitien palatessa töihin.* Child Care -tutkimushankkeen artikkeleita. https://blogs.uta.fi/childcare/2019/05/09/sopivat-tyoajat-ja-lastenhoitoratkaisut-voivat-helpottaa-tyon-ja-perheen-yhteensovittamista-pienten-lasten-aitien-palatessa-toihin/

[3] Laura Repo, Maiju Paananen, Mervi Eskelinen, Virpi Mattila, Marja-Kristiina Lerkkanen, Lillemor Gammelgård, Jyri Ulvinen, Jukka Marjanen, Anne Kivistö, Hanna Hjelt (2019) *Varhaiskasvatuksen laatu arjessa Varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa.* Kansallinen koulutuksen arviointikeskus KARVI. https://karvi.fi/app/uploads/2019/09/KARVI_1519.pdf

[4] http://lapsiasia.fi/tata-mielta/tiedotteet/tiedotteet-2009-2005/perhevapaauudistuksessa-riskeja-lapsen-oikeuksien-kannalta/

[5] Syödään yhdessä – ruokasuositukset lapsiperheille. 2. uudistettu painos. Valtion ravitsemusneuvottelukunta & Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-254-3

[6] Kansallinen imetyksen edistämisen toimintaohjelma vuosille 2018–2022. Hakulinen, Tuovi & Otronen, Kirsi & Kuronen, Maria (toim.) 2017. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-949-1

[7] Marika Kytölä 2019. Oikeus imettää? Imetyksen ja työelämän yhteensovittaminen. Oikeus 2/2019 s. 148-165. Esimerkiksi Norja on ratifioinut ILO:n konvention ja mahdollistanut äitien imetystauot. Norjassa kysymys lasten oikeudesta äidinmaitoon on nähty tasa-arvo- ja terveyspoliittisena kysymyksenä, joka on kannustanut äitejä palaamaan työelämään ja isejä kantamaan enemmän hoivavastuuta lapsistaan.